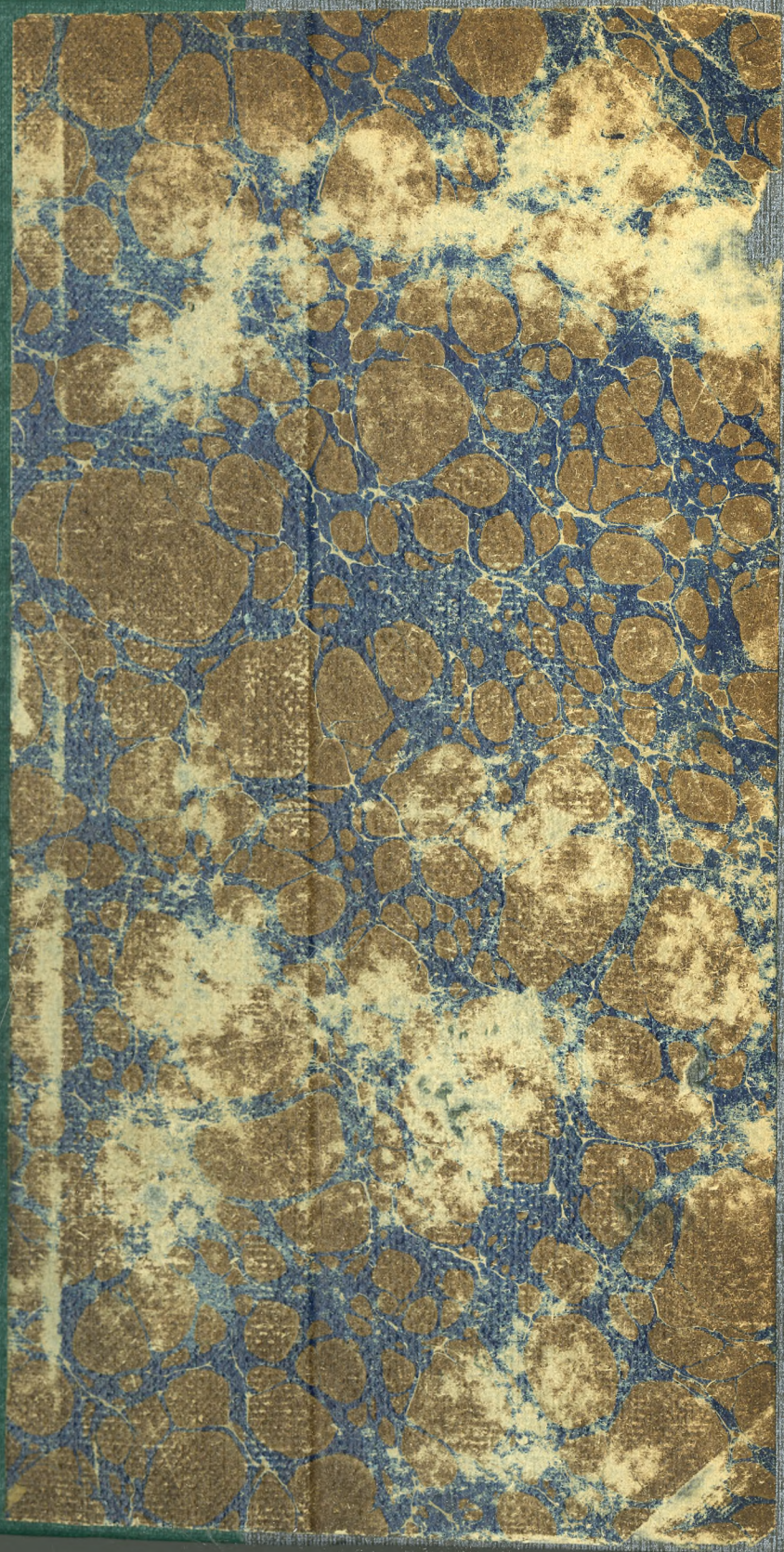

Politikai
röpiratok.

142.

V és #

SZEBB JÖVŐNK KULCSA.

142

1247

IRTA

BESZE JÁNOS,

AZ 1861. ORSZÁGGYÜLÉSNEK VOLT ESZTERGOMI
NÉPKÉPVISELŐJE.

8.

PESTEN, 1865.

NYOMATOTT POLLÁK TESTVÉREKNÉL.

A Desei Hírnöknek

Besze

DE BALLAGI GÉYA

SZEBB JÖVŐNK KULCSA.

Hogy lehet kedves magyar hazánkat, ős alkotmányos ön állása, autonómiaja és történeti múltja csorbátlan fentartása mellett virágzóvá, gazdaggá és boldoggá tenni, úgy, hogy az osztrák birodalmi öszves adósság észrevehetlenüli, és végképeni lerovása mellett a birodalom minden más országai is azonnal virulásnak, s boldogulásnak induljanak, és népei évről évre lejjebb szálítandó adójokat terhesnek ne érezzék?

Ezen nemcsak reánk, magyarokra, de mind a 37.000,000 osztrák birodalmi lakosokra boldogságot árasztandó, s így senki érdekét nem sértő kérdésnek megfejtése fő feladata minden népek országgyűlésének; mint-hogy Hazánk ország-gyűlése se halasztható már soká, hon polgári kötelességemnek tar-

tottam erre vonatkozó eszméimet a nyilvánosság bírálata alá bocsátani.

A merre csak járok, kelek, országszerte mindenfelé hallom a pénztelenség általános panaszát, — csak már az ország-gyűlés hivatnék össze! — hallani jobbra, balra.

Soha oly öszhangzással nem kívántatott még ország-gyűlés, mint most, — ennek oka az elszegényedés tátongó örvénye, mely naponta nagyobb gyűrűdzésbe sodorja áldozatait; — ezek a hon gyűlésben vetik vég reményeiket, s attól várják egyedül a jobb létet szóval boldogulhatásokat.

A népek millióinak tömege, az adósságokkal terhelt birtokosok, a legfőbb fokig csigázott adó terhe alatt roskadozóknak, az országgyűlésben helyezett bizalmát, s reményeit kinem elégitendi még a közösen óhajtott kibékülés se, ha annak nyomdokit a szellemi vívmányokon kívül anyagi jobb lét érzete nyomba nem követi.

Az, hogy Péter helyett Pál lesz a fő, vagy alispány, perezi örömmön kívül nékie kevés vigasztalás, örvend ugyan, hogy valahára

megszűntek a kivételes állapotok, szivesen is választ tisztviselőt; de ha azt fogja tapasztalni, hogy a szabadon választott tisztviselője éppen azt a nagy adót kezdi behajtani, melyet már a katonai szigorú executiók sem valának képesek ki teremteni; — mert már is majd egy harmada behajthatatlanná lőn hazánkba, akkor hidegen, komoran, sőt kétségbe esve forduland el a nép öröme között választott tisztviselőjétől, és a kivivott törvényes szabadság fájdalmas sohajokkal fog kísértetni, mert a nyomortarisznyája súlyosabban nyomja a szabad vállakat; azért czélt vesztett minden legbuzgóbb szándék, és törekvés mindaddig, még nemzetünk, és a birodalom többi nemzeti is saját egyéni boldogságukkal, az összes birodalom érdekeivel karöltve járó pénz viszonyi mindent zsibbasztó terhét, gyöngéd kimélő, senkit nem károsító kezekkel le nem emelik vállaikról; vagy is mig pénzügyeinket, közös hasznat hozandó, senki érdekít nem sértő, módon végképpen nem rendezendjük.

Ezen nem sokára már gyógyíthatatlan

óriási bajnak orvoslása még most lehetséges, nem is Columbus tojása, se Gordius csomója az egész; mert se nem tör se nem vág, hanem éppen teremt és gyógyít, azért, ha a kedves olvasó nem csak azt nézi, hogy ki, de azt is, hogy mit mond, meg fog győződni, hogy csak egyedül így menekedhetünk meg áldás, és siker dúsan a napról napra közeledő mindent megrázkodtató pénzviszonyi crisistól; mely valamint egyes ugy az összes érdekeket is halomra szokta dönteni, s végképeni elszegényedést okozni.

Tehát a dologra.

Senki se kívánja nálamnál buzgóbban a kibékülést, hiszen már 1863. november 7-én küldőimhez intézett szózatomban, látván Lengyelországnak majd minden európai fejedelmi sympathiák melletti haldoklását, gróf Széchenyi és Vesselényi Miklós szavaival élve bemutattam, hogy az európai mostani viszonyok között a magyar örökös szövetségese egyedül csak a szomszéd német elem lehet, s alkotmányos ön álló történeti jogaink épen

fentartása mellett ország gyűlést, és kibékülést sürgetem.

De hogy a kibékülés megkönyebíthetőség, nem csak a szellemi alkotmányos málasztokkal, mi mindenek feletti, de a mindennapi élet terheit is enyhítő anyagi kút forrásokkal is eleveníteni kell a zsibbadozó, sőt pusztulásnak induló közvagyonosságot, melyek együtt véve képesek csak a köz jólétet, és trónt örökre biztosítani, szükséges tehát hogy a bennünket elszegényedés, adósodás, pénztelenség, és enyészet révéhez taszító bajnak szemébe nézzünk.

Fő bajunk a pénztelenség, ennek fő okai, (ha gyökeressen orvosolni akarunk, a bajt alapossan kell esmérnünk, azért egész olyan nyilvánossággal szóllok, minőt az ily buzgalom méltán igényelhet,) fő okai mondom a czélt tévesztett ősi nagy kiadások, — az európai viszonyok okozta katonai tartási túlfeszítések, — a roppant kiadások fedezésére az adó határtalanságig túl emelt terheletésén kívül 2800 millióig terjesztett Status adósságok külföldre szivárgó kamatainak,

szigoru behajtásában gyökereznek; hazánkra nézve különösen a száraz esztendők, marhavészek, és az adó szigoru behajtása miatt a használható földektől elvont erők hiánya, status gazdaszatunkra kiszámíthatatlan károkkal hatva, oda jutottunk, hogy a pénzügyi minister hivatalos jelentése szerint is adónknak 30% katonai behajtás mellett már is beszédethetlenné vált.

2800 millió Status adósság!

Rettenetes öszveg, de már meg van, ennek terhe alatt össze roskad a birodalom, ha rögtön saját erejére támaszkodva magán nem segít, — a birodalom hitele külföldön csökkent, a mi ternészetes következése a béke idejében is rendszeresített adósság halmozásának, és ezért nincs hitel.

Hitel! ez azon egyetlen szó, mely megzsibbasztott, elszegényített bennünket, de ez a szó uj erőt adand, Phoenixkénti ifju erőre, és életre emelend, meg is gazdagitand bennünket, csak esmérkedjünk meg saját erőnkkel, és meneküljünk meg valahára a külföld-

tól, és egyes hitel dúsaktól, hogy független saját erőnkkel és tehetségünkkel működhessünk.

Mit adnak nekünk a Rothschildek, mit a külföld valódi arany, és ezüst helyett kölcsön? nem egyebet, mint a hitel fény sugározta papirosait, melyek kamatjaiuk fedezéseért emelkednek egyrészből adóink már is elviselhetetlenné.

E szó, — Hitel! műveli azon csodákat, azon csak a közös élet betegségét bizonyító paroxysmusokat, hogy egyes részvény társulatok actiái a tetteleg befizetett pénznek értékét ügyes kezelés mellett húszszorosan is jutalmazza, ennél fogva ha egyesek élvezhetik a hitel mindenhatóságát, mért ne élvezzék azt az országok, mért ne élveznék kedves hazánk is, sőt mért ne emelkednék az egész birodalom függetlenné ez által a külföld pénz piacától.

Lássuk csak, mely értékkel bírunk.

Először is, kedves magyar hazánkknak magának Hain szerint, de még inkább az ideiglenes adó sorolási bizottmány jelentése szerint használható katastralis holdját 1600 □ öllel számítva 26.922,991 hold földje van

— az elszakaszthatlan hozzánk tartozó temesi bánságot, és ugy nevezett szerb vajdaságok 4.678,003 holdjait összeadva és számításban véve. Erdélyország 8.162,000, — Horv., és Slavonia 2.761,600, Dalmatia 500,000 földjeivel egyedül a magyar sz. koronához tartozó s egyéb jogosan hozzánk országunkhoz számítható használat alatt lévő földje 43.024,594 catastralis holdnál többet teszen.

Ezen összegnél az idézett hivatalos adatok nyomán az ausztriai birodalom többi országainak mintegy millió használható földje lévén csak több, — így az összes birodalom közel 88 millió használható tehát termelő catastralis hold földekkel bir.

Magyarország összes városainak egész belértéke az épületek jövedelmét kamatúl tekintvén meghaladják felét a tőkének, melyeket földjeink pénzbeli értékben képviselnek, Austria többi országaiban pedig éppen annyit érnek a városok mint az összes földek értéke.

Ezek előre bocsájtása után ha ezen, eddig számlált telekkönyvi biztosításul szolgálható ingatlan birtokoknak csak egy ötöd

részét telekkönyvileg biztosítandó zálogul felajánljuk, akkor az összes országok, és tartományok ország gyűlésein érdekeltség szerint aránylagosan a nemzetek által választandó egyénekből össze jövend egy bizottmány, melynek elnökét ő Felsége legfőbb felügyeleti jogánál fogvást nevezné ki, s ki dolgozna egy általános Bank tervet, mely csak az ország gyűlések jóvá hagyása után lépne életbe, melynek fő vonásai ezek lennének u. m.

Ő Felségének, mint Austriai császárnak uralma alatt létező országok, és tartományoknak, nem különben a magyar szent koronához tartozó országok nevében a közös megegyezés útján meghatározandó név alatt megalakulna egy Bank, mely az összes vagyonoknak $\frac{1}{5}$ része telekkönyvileg biztosított erejéig kibocsátatna 4000 millió osztrák forintról szólló részint adósság, vagy zálogleveleket, részint a meghatározandó sommáig forgalomba bocsátandó kisebb, és nagyobb bankjegyeket, — ezen pénzek esztendei száztóli 4 kamatra kölcsön oly mértékben, és azoknak adatnának ki, a

kik, s a minő értékben telekkönyvileg biztosítást nyújtottak, és oly kedvező, és törvényvel biztosított feltételek alatt adatnék a kölcsön, hogy a ki évenként a négy száztóli kamatot pontosan 40 esztendőig fizeti, vagy utódai, és hagyományosai fizetendik, a kölcsön vett pénz negyven esztendő után végképpen letörlesztettnek, vagy is visszafizetettnek tekintetik: és a tulajdonosnak mindig kezébe maradt s általa kellőleg használt és csak biztosításul lekötött jószága a lekötéléstől végképpen feloldoztatik.

A 4000 millió forintok évenkénti négy százalékos kamatja nem vándorolván a külföldre, évenként 160 millió forintokat adand az ország gyűléseken aránylagos számmal választandó, ő felsége által nevezendő elnök alatt működendő, de minden évben az ország gyűlésnek pontosan számot adandó bizottmánynak hűséges kezelése alá; — ebből évenként száz millió törlesztésére fordítandó, a kibocsátott négy ezer millió ftnak, melyek negyven esztendő alatt tökéletesen utolsó fillérig elenyésztetnek; a 60 millió ft. éven-

kint fordítatnék először is a szabadalmazott nemzeti osztrák Banknak folyamban lévő 380 millió banknótája leolvasztására, és így az austriai status adósságok lefaragására.

Azt mondhatná ennek ellenében valaki, hogy az évenkénti 60 millió igen csekély összeg a roppant adósságok lerovása kezdetére, mert az évenként fizetni kellett összes kamatoknak alig haladja meg felét, — erre az a felelet — első tekintetre úgy látszik, hogy kevés biz az az évenkénti 60 millió, noha negyven esztendőök alatt már ez is 2400 milliót téssen, mi magában 400 millió hiával ha kamatokat nem kellene fizetni, egészen lerónná az összes status adósságokat, de ha mélyebben tekintünk a terv lelkébe, s figyelemben vesszük az államnak eladatni szándékolt javadalmait, s azt úgy keze'endjük, és úgy terhelendjük mint azonnal lejjebb olvasható, akkor meggyőződik mindenki, hogy a status adósságok lerovása kezdetére már azonnal rögtön egyszerre első évben nem csak 360 millióval foghatunk, de évenként az állam javadalmak egész tiszta jövedelme is ezen célra

fordítható, — a csak eddig említettek után is a pénzkezelés szakavatott mesterei meg lesznek győződve, hogy miként az évenkinti deficit fedezése nem terhessedend budgetteken, sőt ellenben még évenkint tetemes lerovási alappal is birandanak, az adósság naponta leljebb szálland, és a fel virulandó jólét mellett, 40 évek lefolyta alatt végképpen elenyészend a status adósságok most felette ijesztő óriási összege.

Az osztrák national Bank saját bölcs számítása' érdekében szivesen elálland a meghosszabított privilegiumától, ha folyamban lévő banknótái ötszörössen is garantirozott pénz értékkel kiváltatnak, — mert napfényre hozhatja a 380 millió forint biztosítására pinczeiben kamat nélkül heverő száz tiz millió arany, ezüst értékkészletét, mert az néki évenkinti biztos négy százalékot hozand örök időkig, és egyéb követelései is biztosítatnak a nemzetek összes vagyona egy ötödrészevel telekkönyvileg, erkölcsileg pedig a hozandó törvény által és így értékével saját biztos hasznára, belé olva-

dand az egészre üdvösen ható intézetben, hiszen a közös boldogság legfőbb törvény!

Egy egész telkes gazda 4—5 száz forintokat biztosíthat, és kaphat, féltelkes gazda 250 ftot vehetend fel, és így arányba birtokaihoz képest kiki a világon legolcsóbb pénzre tenne szert, s ez által gazdaságát elrendezendi, marhákkal, juhokkal magát ellátandja, a dajkáló anyaföldnek megadandja kivánt kellékét, és befektetett tőkejének nem négy kamatját fogja a föld termeni, de oly áldást hozand, és a föld birtok oly virágzóvá váland, hogy egy pár év mulva nem csak az adóterhe nem leend érezhető, de a most sok helyütt mutatkozó inség helyett jólét — gyarapodás — és boldogság álland elő.

És ha e terv életbelépend, nem kelletik eladni a kincstári jószágokat se, melyek eladása a kibékülhetést méltán nehezítené, de ily pénztelen időben ily viszonyok között épen olyan megbocsáthatlan lenne, mint meg nem bocsátható volna az, ha valaki tehenét csak azért adná el, hogy egy pár napra reggeli kávéjához tejszint vehessen.

Ily káros foltozgatással a nagy bajon tartósan, alaposan segíteni úgy sem lehetvén, azokat nagy, és állandó haszonnal kell értékesíteni, — ugyan is:

Az állam birtokok egész terjedelmökben biztosításul szolgálhatnak, melyek értékére háromszáz millió körül fel lehet venni, s ennek felét azonnal a legsürgetőbb stá tus adósságok törlesztésére fizetni, felét pedig tőkésíteni, hogy évenként négy millió legyen csatornák, utak, gyárak építésekre, és egyéb sürgötőleg kiáltó országos intézetek, vagy szükségek fedezetére, ugyanezen birtokok haszonbérbe adhatók; a haszonbérből a fizetendő négy kamaton kívüli haszon, főleg az állam adósság törlesztésére fordítandó vagy ha a törvényhozók bölcsessége a status adósságokat nagyobb mérvbe, s rövidebb idő alatt akarna el enyésztetni — a nemzet birtokában tetleg örökre megmaradandó állam javadalmak egész hitele, és minden jövedelme a közös te hertől mentül előbbi menekülésre lenne for ditható, és így az adónak a legelviselhetlenebb

nemei az Accis, e. s. t. a népek nyugalmlára kimondhatatlan örömére azonnal eltörleszthetők lehetnének.

Ha Europa diplomatiája látná, hogy Ausztriának 37 millió népei egy eszmébe egyesültek, Ausztria szava súlyosabb, — kardja pedig az agio azonnali megszűnése, és népei boldogságának eképeni alapja megépítése után élesebb leend, — és a külföldi diplomatáknak, kik talán belgyengességünk, s egyenetlenségeinkre számítgattak, ezentul szívélyesebb politikát fog kelleni Ausztria ellenében követni.

Ily alaposan javult helyzetben minden aggodalom nélkül bátran nézhetünk minden europai kérdések megoldásának eleibe.

Mennyire izmositaná az ily anyagi közös boldogságot elő varázsló materialis érdek egység, a sanctio pragmatica különben is gyöngitetlen szent kötelékeit, ezt mindenki felfoghatja, — ki tudja, hogy az anyagi közös boldogulhatás leghatalmasabb összeolvasztó erővel bir a közjólét után fáradozó emberi keblekben.

Ezen helyzetben újabb elválhatatlan kapcsolatot látván a status-adósságok óriási terhé-
től csak így szabadulható ausztriai kormány,
biztosabban engedhetné az önkormányzat,
önállás és historiai alkotmányos életünk fej-
lődését, az osztrák birodalom összes népei
egy materialis érdek egységben így keresz-
telkednének egyenjogu, de egymástól függet-
len testvérekké, és a magyar szent korona
ősi törvényeit, a kor igényei kívánta törvé-
nyekkel gazdagítottan közös áldás kíséreté-
ben tündöklene a közös Fejedelemnek fején.

S mind ezen áldásdus, nagyszerű, szel-
lemi, anyagi, érdekeket meghozhatja, de csak
is egyedül adhatja meg a saját magunkban
vetendő közös bizalmon emelkedendő hitel,
melynek malasztjai kiszámíthatatlanok, de
annyi bizonyos, hogy az ilyen kibékülés
után, vagy is ily anyagi egyesség létesítése
nyomán az országok méltó kívánatai törvé-
nyes biztosítása mellett, fele katonaság se
kellene, és így fele a hadi adónak elmarad-
hatna, és az adó évenkénti mindéglegjobb szállí-
tása mellett, mit majd később, ha szőnyegre

kerül a dolog, statisticailag mutatandók meg, negyven évek mulva se status adósság, se papiros adósságunk nem lenne, előteremnének az ércpénzek és virágzásba lenne kedves hazánk, s az egész birodalom.

Minthogyan azonban lehetnek, sőt vannak oly birtokosok is, noha felette kevesen, a kiknek pénzre éppen nincsen szükségök, ilyenek például az egyházi javadalmakat bíró úgy nevezett holt kezek, és minden adósság nélküli jól rendezett gazdaságu egyének, és most virágzásban lévő egyletek, az ilyenek birtokokban lévő, vagy felveendő pénzeiket száztóli 6 évenkinti kamatra hasonlólag, úgy mint ők birják, törlesztésre kiadhatják saját felelőségök alatt, (mert a statusnak a 4°/_o kamattal ők kezeskednek) oly egyéneknek, kik pupilláris biztosítást elő nem mutat hatnak ugyan, de kereskedésük, mesterségök, és becsületes iparkodások mellett teljes hitelt érdemlenek és ezért két százalékot tisztán élvezhetnek, — de ezt a jutalmat elővigyázatuk, és felelőségök mellett meg is érdemlik, — mely szívesen felveszik, s mely sokan talál-

kozandanak, a kiknek adni lehetend is a 6⁰/₀ kamatos pénzt, azt a viszonyokat ismerő, képzelheti, ki ne is venné szivesen fel, tudván azt, hogy ő, vagy hagyományosa attól törlesztés útján végkép megmenekszik, a kereskedőkre és iparosokra a 6⁰/₀ a mostani pénz drágaságához képest valódi áldás leend.

Minden egyes érdekbe vágó indítványoknak azonnal támadnak ellenségei, ostromlói, látom előre is az egyes gyarapodó társulatok képviselőit, a két sőt három százalékot egy óra zsarolgatni megszokott tőzsérek, a pénz hajhászokat, sensalokat, a csődtömegek kezelésében gyarapodókat, a börziánereket, a lotteryák által boldogulók seregét mint nevezendik indítványomat beteges agyrém szüleményének, vagy az eurpai pénz systematizált hatalmát nem ismerő ábrándnak, sokan lesznek, kik gyanuba vesznek, hogy csak Ausztriába akarom a magyart olvasztani, stb.

Isten neki, nem goudolok vélek, mind ezek tiszta buzgalmamba nem gátlanak engemet, majd jön idő hol ezek is átlátandják, hogy ezek

nélkül lehetetlen az általános boldogulás, az így felszólalandóknak azt felelem, adjanak kik a tervet ellenzendik a népnek, hogy végképen el ne pusztuljon 4⁰% pénzt törlesztésre, leljenek jobb módot a status adósságoktól csendes, de biztos, és minden terheltetésünk nélküli lerovására, leljenek hát módot az adó lejebb szállítására, teremtsenek rögtön boldogítóbb, minden magasabb nemzeti szent érdekeket is jobban meg óvó eszmét, és én hódolandok nekik, s terveik kiviteléhez hü napszámos leendek, csak kedves nemzetem ős alkotmányos önállását tervekkel meg ne ingassák.

Hogy egynehány könnyen támasztható ellenvetésnek eleve megfeleljek, azt kérdezhetné valaki, hogy az eladósodott birtokos hogy adhatja vagyona egy részét pupillaris biztosításul oda, midőn birtoka nagy része már is tetteleg hitelezőié?

Feleletem ez, épen az eladósodott birtokosokat menti meg leginkább ezen indítvány a végelpusztulástól; mert például: a kinek most száz ezer forintnyi értékű birtoka van,

de 30 ezerrel adós, a mostani pénz szük időben, a második licitáción, visszafelé árverelve vagyona harmincz ezer forintért is leüttetik, és nincs ellene orvoslás, ezt száz meg száz szomorú példa bizonyítja, de ha az eladósodott, hitelezőjének rögtön pénzt adhat, ha egészen ki nem fizetheti is az ötödrésze esendő összegből adósságát, mert az adós felveendő pénzét csak azon feltétel alatt kapja ötödére, hogy azt azonnal adóssága törlesztésére használja, ily pénzviszonyi átalakulás után könnyebben kaphat pénzt birtoka hátralévő részére, ha 6⁰/₀ is törlesztésre, és megmenti birtokát.

Azt is állithatná valaki, hogy négy ezer millió, oly sok a forgalomba, hogy a pénz becse elveszne, — ez nem áll, mert egyedül ezen egyféle papiros pénzünk lenne folyamatba, s a négy ezer millió nem lenne, mint elébb mondám, mind bankó alakba és nem egyszerre jönne forgalomba, de csöndesen, a most forgó bankók enyésztevel észszerűleg és czélszerűleg kiadva, azután midőn ő felisége kormánya ötszáz millió kölcsönt kívánt

nemzetétől, a népek azt megadták és ez nyolczad részét teszi a négyezer milliónak, még is a forgalomba igen csekély hiányt érezünk, csak azolta a nagy direct, és indirect adók elviseltetlenné vált terhe súlya, és egyéb csapások juttattak bennünket ily roppant szükségbe, és így a tervezett összeg éppen nem nagy, sőt kevés is egy államnak, melynek egy évi szükséglete 542.455,300 ft.

Magyarországnak magának oly roppant vállalatai, oly óriási munkái leendnének, hogy magunk felhasználhatnánk kétezer milliót, — a Duna, Tisza, Bodrog, és egyéb folyók szabályozása: — a Tisza, a Bodrog az idén is ki tört, átlépte gátjait, mert csak ugy kamatos kölcsön pénzecskével, kevés somával foltozgatjuk, — mit ez idén építünk, mert óriásilag nem működhetünk, a jövő tavaszi ár elrontja; csatornák huzása, gyárak építése, — utak készítése, nép nevelés, tébolyda, lelencz ház. gazdasági vállalatok, kertészet, — állat tenyésztés, kölcsönös közös biztosítások, mint még annyi milliókra váró szellemileg, és anyagilag kamatozó vállalataink

lennének, de eddig nem lehetett, mert nem volt mivel, majd a kellőleg művelendő földeknek áldása, saját hitelünkkel bölcsek működés megteremtendik idővel mindezen üdvös nélkülözhetetleneket és akkor mondhatjuk el csak a nagy Széchényivel igazán, hogy nem volt, hanem csak lesz Magyarország.

Hogy a külföld mint fogadandja pénzjegyeinket? arra csak ez a felelet: ha eddig elfogadta agióval egész tökéletes biztos alap nélkül, ezentul még kapósabb leendő, mert alapja non plus ultra biztosított, mert a fedelem, a nemzetekkel törvényesen biztosítja azt, elfogadja mert Európának nincsen biztosítottabb, és rövidebb idő alatt beváltandó papiros pénze.

A kiviteli áruinkat fizetendik saját pénzünkkel, melyet természetesen mind eddig, ezentul is szívesen elfogadandunk.

A behozattakat fizetjük saját érték teljes papiros pénzünkkel, adja Isten, hogy nagy behozatalokra ezentul ne legyen szükségünk, kevesbül is fognak a behozatni szokott tárgyak, mihelyest saját hitelünk áldásai nyo-

mán itthon keletkezendnek gyáraink, bányáinkban kellő jobb kezelés mellett hat millió forintoknál több érczet teremteniünk elő, — a biztos 4 pct, elő varásolandja a nemes ércpénzeket, szóval az ujjá születés öröm üdv napját ülendik a nemzetek, ha a külföld hitele bilincseit gyöngéd, semmi érdeket nem sértő kezekkel leemelendik vállaikról, csak úgy, és csak egyedül így lehet a nagy kérdés megfejtése általánossan boldogító, a közvagyonosság érdekében testvériesedett népek anyagi egysége a legizmosabb kapocs, melyet se bel villongások, se kül fondorkodások nem gyöngíthetnek, ezen testvérisítő kapocs mellett, önállón, szabad, függetlenül rendezheti minden nemzet saját belügyeit, és a kül ügyek bonyodalmaiban csak is kielégített, s naponta boldoguló népek nyujthatják az igazi Ariadnéi fonalát; mindenható felséges Isten vezesd benned bizó népeid ohját, a buzgón kívánt sikerhez.

Az eszmét kimondottam, sok nálamnál avatottabb férfiak megbírálsai világosabbá emelendik azt, a pénzkezelés mesterei ke-

zeiben ez eszme meg fog testesülni s kedves szeretett hazánkat a birodalom minden népeivel egyetemben boldogítandja: az ezen eszmét felkaroló izmosabbaké légyen a dicsőség, — az én fő jutalmam lelkem megnyugvása leend, és pedig csak azért, mert elnem halgathattam, mit közös üdvöt hozónak tartottam.

A szokatlan általános átalakulások, ha mindjárt közös boldogságot hozók is, eleinte merészeknek, és kivihetetleneknek látszanak, mert a rég megszokott rendszer kerékvágásából ha enyészet felé vezet is az ut, nehéznek látszik a kitérés — ez emberi gyarlóságunk sajátsága — de Isten azért adott észet, és akaratot, hogy segítsünk magunkon, mert ki maga magát el hagyja — azon az Isten se segít.

Pesten, február 17-én 1865.

Besze János.

